

مرکز پژوهش‌های اسلامی
میراث‌های فرهنگی

محورها و موضوعات هفتمین جشنواره رشد

مرکز پژوهش‌های اسلامی نور الزهرا علیها السلام

مرکز ملی تحقیقات علمی و فناوری

فراخوان هفتمین

جشنواره پژوهشی گروهی رشد

مهلت ثبت گروه
و ارائه موضوع

۱۸ مرداد ۱۳۹۷

مهلت ارسال آثار

۱۸ آذر ۱۳۹۷

پژوهش های میدانی در اولویت و
دارای امتیازات ویژه تشویقی هستند

ویژه طلاب حوزه های علمیه خواهران کشور
با محوریت:

دعا، بررسی آثار اعتقادی و فرهنگی
آن در گروه های سنی، جنسیتی
اجتماعی و صنفی

دستور العمل و اطلاعات بیشتر
www.pooyesh.whc.ir

مراجعه به مدارس علمیه خواهران

بسمه تعالی

دعا، وسیله‌ی مؤمن و ملجأ مضطر و رابطه‌ی انسان ضعیف و جاهل با منبع فیاض علم و قدرت است و بشر بی رابطه‌ی روحی با خدا و بودن عرض نیاز به غنی بالذات، در عرصه‌ی زندگی سرگشته و در مانده و هدر

رفته است: **«قُلْ مَا يَعْبَأُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ»**^۲

دعا و مناجات، درخواست از خداوند سبحان و ایجاد ارتباط با اوست. انسان از طریق دعا و مناجات با خدا، راز و نیاز کرده و از او درخواست کمک و مساعدت برای کسب فیض و سعادت‌مندی در دنیا و آخرت را دارد.

جایگاه و نقش دعا در زندگی و خلاء دعا در جامعه و آسیب‌های ناشی از آن، ضرورت پرداختن به این موضوع را آشکارتر می‌نماید.

معاونت پژوهش محورهای زیر را برای آشنایی پژوهشگران با موضوعات و مسائل این حیطه تهیه و ارائه می‌نماید تا گروه‌های پژوهشی با الهام از این موضوعات نسبت به طراحی و انتخاب موضوعات پژوهشی کاربردی اقدام نمایند. بدیهی است مسائل مرتبط با دعا و مناجات در موضوعات زیر محدود نبوده و این موضوعات به منزله الگوی راهنمایی برای تسهیل در انتخاب موضوع است. معرفی موضوعات و مسائل پژوهشی در ۲ بخش میدانی و کتابخانه‌ای ارائه می‌شود؛ همچنین در ادامه توضیحات کاربردی در خصوص انتخاب موضوع و راه‌های دست‌یابی به مسأله نیز تشریح شده است.

۱. دعا از منظر رهبر معظم انقلاب اسلامی، ص ۲۴.

۲. سوره فرقان، آیه ۷۷

محورها و موضوعات تحقیق پیمایشی (میدانی)

الف) آثار دعا و مناجات در گروه‌های سنی (کودکان، نوجوانان، جوانان و بزرگسالان)

۱. آثار اعتقادی دعا در تربیت دینی و معنوی کودکان
۲. کارکرد اخلاقی دعا در شکل‌گیری شخصیت کودکان و نوجوانان
۳. آثار اعتقادی دعا در ایجاد و تقویت خودباوری کودکان و نوجوانان
۴. کارکرد اعتقادی و عملی دعا در مراقبت و مواظبت از کودکان
۵. کارکرد عملی دعا در مسئولیت‌بخشی به نوجوانان و جوانان
۶. آثار عملی دعا در عدم گرایش نوجوانان و جوانان به دوستان ناباب و ارتباطات ناسالم
۷. آثار اخلاقی دعا در وب‌گردی ناسالم و اتلاف وقت در جوانان، نوجوانان و بزرگسالان
۸. نسبت دعا و مناجات با ایجاد و تقویت حیا، عفت و پاکدامنی جوانان، نوجوانان و بزرگسالان
۹. آثار اعتقادی دعا در جلوگیری از تضعیف باورها و اعتقادات جوانان و نوجوانان
۱۰. آثار اعتقادی دعا در پیدایی، استمرار و تقویت گرایش به علم‌آموزی در نوجوانان و جوانان
۱۱. آثار عملی دعا در فهم و یادگیری در نوجوانان و جوانان
۱۲. آثار اعتقادی دعا در ازدواج جوانان و همسرگزینی
۱۳. آثار اعتقادی دعا در اشتغال جوانان
۱۴. آثار اعتقادی دعا در حسن عاقبت سالمندان
۱۵. آثار اخلاقی دعا در تحمل بحران‌های دینی و هویتی نوجوانان و جوانان
۱۶. آثار اخلاقی دعا در آرامش روح و روان در نوجوانان / جوانان / بزرگسالان
۱۷. آثار عملی دعا در دستیابی به موفقیت‌ها و کامیابی‌های زندگی در نوجوانان / جوانان / بزرگسالان
۱۸. آثار عملی دعا در جلوگیری از خودباختگی و بیگانگی نوجوانان و جوانان
۱۹. آثار اخلاقی دعا در روی آوری نوجوانان و جوانان به تفریحات سالم
۲۰. راهکارهای عملی نهادینه شدن دعا در نوجوانان و جوانان

۲۱. راهکارهای تقویت ارتقای بینشی نوجوانان و جوانان نسبت به دعا
۲۲. موانع عدم استجابت دعا در نوجوانان / جوانان / بزرگسالان
۲۳. پیامدهای اعتقادی و عملی عدم استجابت دعا در نوجوانان و جوانان
۲۴. آثار سلبی عدم اقبال به دعا و مناجات با خدا در نوجوانان / جوانان / بزرگسالان
۲۵. پیامدهای سلبی مراجعه به دعانویس، رمال و ... در نوجوانان / جوانان / بزرگسالان
۲۶. آسیب‌شناسی عدم گرایش جوانان و نوجوانان به دعا و مناجات

(ب) آثار دعا و مناجات در گروه‌های جنسیتی (زنان و مردان)

۲۷. آثار عملی دعا در تربیت فرزند صالح
۲۸. آثار عملی دعا در ایجاد و تقویت حجاب و پوشش دختران و زنان
۲۹. آثار اخلاقی دعا در تبرج و خودآرایی دختران و زنان
۳۰. آثار عملی دعا در ایفای نقش مادری و همسری
۳۱. آثار اعتقادی دعا در ایجاد و تقویت فرهنگ فرزندآوری و تکثیر نسل شیعی
۳۲. آثار عملی دعا در میزان توجه والدین به فرزندان
۳۳. آثار اخلاقی دعا در پایبندی به روابط زناشویی و خانوادگی
۳۴. آثار اخلاقی دعا در پرهیز از روابط خارج از چارچوب خانواده
۳۵. آثار اخلاقی دعا در کنترل چشم‌چرانی مردان و پسران
۳۶. آثار عملی دعا در ایفای نقش پدری و همسری
۳۷. آثار اخلاقی دعا در حل اختلافات همسران
۳۸. آثار اخلاقی و عملی دعا در کاهش طلاق و جدایی، طلاق‌های عاطفی، ازدواج‌های سفید
۳۹. آثار اخلاقی دعا در رفع ناسازگاری اعضای خانواده
۴۰. آثار اخلاقی دعا در کاهش تنش‌های روحی زنان و مردان
۴۱. آثار اعتقادی دعا در پرهیز از مُدگرایی و تنوع‌طلبی زنان و مردان
۴۲. آثار عملی دعا نسبت به اشتغال بانوان
۴۳. آثار اعتقادی دعا در طرد آموزه‌های فمینیستی

۴۴. آثار عملی دعا در کاهش آرایش کردن زنان و دختران
۴۵. آثار اعتقادی دعا در افزایش امید به زندگی و عدم یأس در طیف مردان و زنان
۴۶. نسبت سنجی میزان مراجعه زنان و مردان به دعانویس، رمال و ...
۴۷. پیامدهای شرکت افراطی والدین در محافل دعا
۴۸. آسیب‌شناسی عدم گرایش والدین به دعا و مناجات

ج) آثار دعا و مناجات در گروه‌های اجتماعی (خانواده، جامعه، دوستان و ...)

۴۹. آثار اعتقادی دعا در پیدایی و پایایی فرهنگ انتظار
۵۰. آثار اعتقادی دعا در ایجاد انگیزه و رغبت در تأمین معیشت و رفاه خانواده
۵۱. آثار اعتقادی دعا در تحکیم بنیان خانواده
۵۲. آثار اخلاقی دعا در جلوگیری از رفاه‌زدگی و روحیه مصرف‌گرایی
۵۳. آثار عملی دعا در قناعت و جلوگیری از اسراف
۵۴. آثار عملی دعا در کاهش جرایم اجتماعی
۵۵. آثار اعتقادی دعا در ایجاد همبستگی اجتماعی و وحدت ملی
۵۶. آثار اعتقادی دعا در تقویت روحیه استکبارستیزی مردم
۵۷. آثار عملی دعا در تقویت نوع‌دوستی و خدمت به مردم
۵۸. آثار عملی دعا در حق‌جویی و ظلم‌ستیزی
۵۹. آثار عملی دعا در پیشگیری از ضد اخلاقیات اجتماعی-اقتصادی، مانند اختلاس، احتکار، ربا، رشوه
۶۰. آثار اخلاقی دعا در جلوگیری از فسادهای اجتماعی
۶۱. آثار عملی دعا در میزان کنترل خشونت‌های اجتماعی
۶۲. آثار عملی دعا در ایجاد و تقویت فرهنگ کار و تولید
۶۳. آثار عملی دعا در فرهنگ استفاده از کالای ایرانی
۶۴. آثار عملی دعا در کسب روزی حلال

۶۵. آثار اعتقادی دعا در جلوگیری از گرایش به گروه‌های افراطی دینی (گروه‌های تفکیری، عرفان-های کاذب و نوظهور و ...)
۶۶. آثار اعتقادی و عملی دعا در نوع مواجهه با فضای مجازی
۶۷. پیامدهای فردی و اجتماعی دوری از دعا
۶۸. پیامدهای عملی عدم پاسخگویی به شبهات اعتقادی پیرامون دعا
۶۹. آسیب‌شناسی عدم گرایش مردم به دعا و مناجات
۷۰. راهکارهای اخلاقی دعا در کاهش جرایم اجتماعی

(د) آثار دعا و مناجات در گروه‌های صنفی (مشاغل، نهادها، سازمان‌ها و ...)

۷۱. آثار اعتقادی و عملی دعا در پیدایی، پایایی و پویایی روحیه پژوهشگری طلاب
۷۲. آثار اخلاقی دعا در رعایت اخلاق پژوهشگری طلاب
۷۳. آثار عملی دعا در رعایت آداب معلم و متعلم در بین طلاب و اساتید
۷۴. آثار عملی دعا در تعهد به آموزش و پژوهش در بین اساتید
۷۵. آثار اخلاقی دعا در جلوگیری از خودشیفتگی میان طلاب و اساتید
۷۶. آثار اخلاقی دعا در پرهیز از روحیه افراط و تفریط میان طلاب و اساتید
۷۷. آثار عملی دعا در رعایت اخلاق پزشکی
۷۸. آثار عملی دعا در رعایت حقوق بیمار و پزشک
۷۹. آثار عملی دعا در بهبود بیماری‌های جسمی و روحی
۸۰. آثار اخلاقی دعا در امید به زندگی در بیماری‌های سخت‌درمان (صعب‌العلاج)
۸۱. آثار اعتقادی دعا در میزان حق‌جویی قضات
۸۲. آثار عملی دعا در ارتقای اخلاق اداری
۸۳. آثار اعتقادی دعا در جلوگیری از بداخلاقی‌های اداری
۸۴. آثار عملی دعا در پرهیز از کم‌کاری‌های اداری - صنفی
۸۵. آثار اخلاقی و عملی دعا در احساس مسئولیت کارگزاران حکومتی / مسئولان دولتی
۸۶. آثار اعتقادی دعا در رویکردهای دینی برنامه‌سازان صدا و سیما
۸۷. آثار عملی دعا در تأمین امنیت مرزهای ملی در مرزبانان

۸۸. آثار عملی دعا در افزایش محصول و تولید میان کشاورزان، صنعتگران و...
۸۹. آثار عملی دعا در کاهش مشاغل کاذب
۹۰. آثار عملی دعا در کاهش معاملات ربوی
۹۱. آسیب‌شناسی عدم اعتقاد به دعا در کسب و کار
۹۲. راهکارهای عملی دعا در کاهش مفاسد اقتصادی
۹۳. راهکارهای عملی نهاده‌سازی دعا میان طلاب، اساتید، کارمندان، رؤسا و ...
۹۴. آسیب‌های عدم نهاده‌سازی دعا میان اقشار مختلف صنفی

محورها و موضوعات تحقیق کتابخانه‌ای

۹۵. چیستی دعا، انواع و گستره آن
۹۶. تحلیل معناشناسی واژه دعا و مناجات
۹۷. آداب، شرایط و ویژگی‌های دعا کردن
۹۸. ویژگی‌های ایجابی و سلبی شخص دعا کننده
۹۹. اهمیت و فضیلت دعا و مناجات از نگاه بزرگان دینی
۱۰۰. اهمیت و فضیلت دعا و مناجات از دیدگاه پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) / ائمه معصومین (علیهم السلام)
۱۰۱. نمودشناسی دعاکنندگان در آیات و روایات (مصادیق دعاکنندگان)
۱۰۲. جایگاه دعا در قرآن کریم / صحیفه سجادیه / نهج البلاغه
۱۰۳. علل نیاز به دعا و مناجات در انسان
۱۰۴. اهمیت و ضرورت دعا در درخواست فرزند
۱۰۵. اهمیت دعا در ازدواج موفق
۱۰۶. اهمیت و فضیلت دعا در باب گشایش و وسعت رزق و روزی
۱۰۷. اهمیت و فضیلت دعا در خدمت به هم‌نوع
۱۰۸. اثبات علمی تأثیر دعا و نیایش در زندگی و حل تنش‌های روحی
۱۰۹. نقش دعا و مناجات در آرامش و امید به زندگی در انسان‌ها
۱۱۰. نقش دعا در تقویت اخلاق پسندیده و پرهیز از اخلاق رذیله
۱۱۱. راهکارهای پرداختن به دعا و نیایش در برنامه‌های صدا و سیما
۱۱۲. راهکارهای استجاب دعا از دیدگاه آیات و روایات
۱۱۳. موانع استجاب دعا از دیدگاه آیات و روایات
۱۱۴. بررسی رابطه دعا و جذب رحمت الهی
۱۱۵. تبیین نسبت دعا با توسل
۱۱۶. بررسی رابطه دعا با قضا و قدر الهی
۱۱۷. تبیین رابطه دعا با توحید افعالی
۱۱۸. مذمت مراجعه به دعانویس، رمال و ساحر از دیدگاه آیات و روایات
۱۱۹. کارکرد دعا و مناجات در تربیت فرزند / کسب و کار / موفقیت در زندگی و ...
۱۲۰. برکات دعا کردن در زندگی و کار

سخنی با پژوهشگران گروه های رشد

سه معیار اساسی برای انتخاب موضوع

۱. موضوع کلی و با دامنه مفهومی زیاد برای شما کارساز نیست. توجه کنید موضوع کلی باعث سردرگمی شما می شود. شما مطالب و داده های زیادی را می توانید برای تحقیقات دارای موضوع کلی و گسترده به نحوی ربط دهید و به راحتی ادعای همسانی با موضوع تحقیق خود کنید. این امر از کیفیت کار شما به شدت می کاهد. مرتب از این سو به آن سو می پرید و حتی موضوعات با درجه اهمیت بسیار ناچیز و غیر مرتبط با موضوع را به آسانی در تحقیق خود می گنجانید. موضوع استاندارد، موضوعی است که از نظر مفهومی جزئی و دارای دامنه ای بسیار ناچیز است. کوچک و دقیق است و دیگران با شنیدن موضوع می فهمند که شما دنبال چه چیزی هستید.
۲. موضوع باید ارتباطی تنگاتنگ با رشته ی تحصیلی، معلومات و آموخته های شما داشته باشد.
۳. موضوع باید ویژه ی رسالت شما باشد. بدین معنا که انتظار حوزه از شما در این زمینه و در این رشته تحصیلی که شما آن را آموخته اید چیست؟ اگر بنا باشد همین موضوعی را که شما انتخاب کرده اید و سبک و شیوه پرداختن شما به موضوع مانند دانشجوی فلان دانشگاه باشد، بنابراین رسالت شما با آن دانشجوی چه تفاوتی دارد؟ شما هم می توانید بدون داشتن و تحصیل هر گونه بنیه علم دینی و حوزوی در فلان رشته فلان دانشگاه شرکت کنید و در این زمینه تحقیقی انجام دهید؛ پس رسالت واقعی خود را پیش از انتخاب موضوع مشخص و تا حد امکان قرابت رسالت خویش را با موضوع مشخص و تعریف کنید. موضوع باید در راستای رسالت تان باشد و تلاش کند تا مرزهایی ناگشوده از حریم رسالت خود را که بدون تحقیق مانده است، کشف، تبیین و بررسی نماید.

راه‌های دستیابی به مسئله

- در تشخیص مسئله و یافتن مسئله مورد قبول راه‌های زیادی وجود دارد که برخی از آنها عبارتند از:
۱. مراجعه به ذهن محققین گروه: گاهی پژوهشگران قبل یا حین تحقیق، مسئله‌ای تبدیل به دغدغه ذهنی آنان می‌گردد و دائماً آن را سنگین و سبک می‌کند و می‌خواهند پاسخی در خور برای آن پیدا کنند. این ایده ممکن است شخصی و یا از راه مشاهده، مطالعه، گفت‌وگو و یا حضور در همایش تخصصی و مانند آن حاصل شود.
 ۲. مراجعه به اهل تخصص، کارشناسان در هر رشته و افراد زبده و متخصص هر فن می‌توانند مشاورانی ارزشمند برای دستیابی به مسائل تحقیق با شرایط پیش گفته باشند. با توجه به اینکه اینان در متن کارند و با جدیدترین نظریه‌های علمی - تخصصی خود آشنایی کامل یا نسبی دارند، اولویت‌ها نیازهای تحقیقی را می‌شناسند و نیک می‌دانند که توانمندی و انرژی محقق را به چه سمت و سویی هدایت نمایند.
 ۳. مراجعه به متون علمی و مجلات تخصصی؛ عصاره تراوشات فکری، دانش پژوهان خبره در هر رشته تخصصی در این آثار نمود و بازتاب می‌یابد. دنبال کردن مقالات تخصصی و یا جدیدترین کتب پژوهشی از ناموران و اندیش‌ورزان هر رشته علمی، کمک بزرگی در مسئله‌شناسی خواهد کرد.
 ۴. مراجعه به مراکز پژوهشی هم سو؛ این مراکز سالیانه با نیازسنجی و اولویت‌بندی مسائل مبتلابه، برنامه‌های پژوهشی خود را تنظیم می‌کنند. دستیابی به این اطلاعات نیمی از راه صعب و دشوار نیازشناسی موضوعی را برای محقق فراهم می‌آورد.
 ۵. مراجعه به منابع اطلاع‌رسانی (مجلات نمایه‌ای، چکیده‌ها، کتابنامه‌ها، پایان‌نامه‌ها، منابع الکترونیک و سایت‌های اینترنتی نیز می‌تواند یاری‌گر پژوهشگران باشد).
 ۶. شرکت در همایش‌ها، جشنواره‌ها، نشست‌های علمی، کرسی‌های آزاداندیشی و نظریه‌پردازی می‌تواند، کلیددستیابی به یک ایده تحقیقی باشد.
 ۷. مراجعه به اساتید راهنما، مشاور، داور و کسانی که در عرصه‌های گوناگون علمی صاحب نظرند، می‌تواند کمک بسیار بزرگی در مسئله‌شناسی باشد.
 ۸. نگاه دقیق و تحلیلی پژوهشگر به مسائل و شرایط اجتماعی و تأمل و ریزینی در آن می‌تواند جرقه‌ای مهم در مسئله‌یابی باشد. بسیاری از معضلات، آسیب‌ها، موفقیت‌ها، شکست‌ها و مانند آن می‌تواند راهی باشد برای وصول به یک مسئله با اولویت پژوهشی؛
- ناگفته نماند که مسئله‌شناسی متناسب با نیازها و اقتضائات روز دگرگون می‌شود و در برخی موارد لازم است این موضوعات و مسائل متناسب با شرایط و نیازهای زمانی، مورد مذاقه قرار گیرند، از این رو انتظار می‌رود افزون بر توجه به موضوعات معرفی شده، پژوهشگران نگاهی هم به نیازهای روز و اقتضائات بومی منطقه داشته باشند.